

Derpaa sang man: »Giv mig, Gud! en Salmetunge«, hvorpaa Dr. Holger Rørdam holdt følgende Foredrag om

Thomas von Westen.

Ved Aaret 1706 boede der to fattige Studenter sammen i et lille Hummer i Kjøbenhavn. Den ene var en Jyde, den anden en Nordmand. Efter Sagnet havde de kun én sort Kappe — Studenternes sædvanlige Dragt — som de maatte skiftes til at benytte, naar de gik ud. Men de enedes godt og vare begge opvakte og begavede unge Mænd. Jyden hed Povl Thomesen kaldet Vendelbo, skjønt han

for Resten var fra Horsens, hvor hans Fader indtog den ringe Stilling som Bedemand; Nordmanden hed Thomas von Westen. Medens de boede sammen, kom der et Sendebud til Kjøbenhavn fra Ruslands berømte Czar, Peter den Store, med det Hverv at antage unge, flinke Mænd, der kunde være brugbare til at fremme det Civilisationsværk, som Czaren havde for Hænde i sit store, barbariske Rige. Sendebudet, en Oberst Lange, der for øvrigt selv var dansk født, maa have faaet Øje paa de to Studenter, da han tilbød dem Ansættelse i Rusland. Hvad der bestemte Povl Vendelbo til at afbryde sit theologiske Studium og modtage Tilbudet, skal for en Del have været, at han nys havde forsøgt sig som Prædikant, men var gaaet i Staa midt i sin Prædiken, hvorfor han havde lovet sig selv ikke oftere at bestige nogen Prædikestol. Han fulgte da Kaldet og gjorde ved sin Dygtighed, sit uforfærdede Mod og sit elskværdige Væsen en saadan Lykke i det fremmede Land, at han, saa ung han end var, i faa Aar avancerede til en høj militær Stilling og til Czarens Generaladjutant, i hvilken Egenskab han i Vinteren 1710—11 kom til Kjøbenhavn som russisk Statssendebud. Kong Frederik IV lærte ham ved denne Lejlighed at kjende og fandt saa meget Behag i ham, at han ophøjede ham i den danske Adelsstand med Navnet Løvenørn og tilbød ham en passende Ansættelse i sin Hær. Vi kunne ikke her følge Povl Løvenørns mærkelige Levnedsbane videre, men kun berøre, at han 1731 blev Ejer af Bregentved Gods og altsaa knyttedes til det Sogn og den Kirke, hvori vi idag have været samlede. Da han døde 1740, efterlod han Savnet af en af vore dygtigste og elskværdigste Statsmænd.

Vi skulle derimod gaa over til en nærmere Omtale af hans Sambo i Studenterdagene, der ogsaa blev en navnkundig Mand, men ad en ganske anden Vej, Opofrelsens og Selvfornegtelsens trange Vej, og da vi netop ere samlede i et Missionshus, kan det vel saa meget mere findes

i sin Orden, at vi dvæle ved Mindet om en af Nordens ædleste, skjønt ikke lykkeligste Missionærer.

Thomas von Westen var født 13. September 1682 i Throndhjem, hvor hans Fader, Arnoldus von Westen, var Apotheker. Moderen, Inger Thomesdatter Meyer, var en Stifdatter af Præsident Blix i Throndhjem. Apotheker von Westen havde af et tidligere Ægteskab to Sønner, men Thomas, der aabenbart var opkaldt efter sin Morfader, var den ældste af tolv Børn af Faderens andet Ægteskab. Fra sin tidlige Barndom fyldt af en overordentlig Lærelyst kom han efter forskellige Vanskeligheder fra Faderens Side i sin Fødebys Latinskole, fra hvilken han endnu ikke fuldt femten Aar gammel blev dimitteret sammen med sin fire Aar ældre Halvbroder, Matthias. I Juli 1697 blev han immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet, og blev strax derpaa, efter vel bestaaet Prøve, indskreven til Nydelsen af Kosten i Kommunitetet. At han har været en ualmindelig begavet og flittig Student, ses deraf, at han allerede Maj 1698 tog den filosofiske Baccalaurgrad og i Juni 1699 — altsaa endnu ikke 17 Aar gammel — theologisk Attestats. Kort efter begav han sig til Throndhjem, hvor han dog ikke mere fandt sin Fader, der var død Aaret forud.

Hjemkommen til Norge overtog Thomas von Westen en Huslærerplads hos Sørenskriver Jakob Dass paa Helgeland, og her i Nordland har han vel gjort det første nærmere Bekjendtskab med Finlapperne, hvis Opdragelse til Kristendommen siden skulde blive hans Livsopgave.

Efter at have tilbragt nogle Aar paa Helgeland vendte von Westen tilbage til Kjøbenhavn, for at fortsætte sine Studeringer, og vel ogsaa for at bane sig Vej til en Ansættelse. Fra sin tidlige Ungdom af havde han stor Lyst og betydelige Gaver til Studiet af de østerlandske Sprog, og han fordybede sig nu deri med al Kraft. Med Møje maatte han skaffe sig de nødvendigste Hjælpemidler, da de offentlige Bibliotheker til hans store Fortrydelse paa

den Tid kun vare lidet tilgængelige for de Studerende. Sin Misfornøjelse hermed og med andre daværende akademiske Forhold har han 1707 nedlagt i et skarpt anonymt Klageskrift — i alt Fald tillægger Traditionen ham Forfatterskabet, og Sandsynligheden taler ikke derimod. Med samme Hensynsløshed, hvormed han senere søgte at udrense den norske Kirke, angriber han her, hvad han finder forkasteligt i det akademiske Væsen, hvori han viser en betydelig Indsigt. — Denne Philippica mod gammelt Slendrian ved Universitetet synes at have tildraget sig megen Opmærksomhed, skjønt den kun circulerede i Afskrift, saa at den endog kom til Statsraadets Overvejelse; men selvfølgelig stod von Westen fra den Tid paa det sorte Bræt hos de akademiske Fædre, og Vejen til Ansættelse ved Universitetet, som han vistnok har eftertragtet, var ham spærret. —

Sagnet har adskilligt at fortælle om den store Armod, hvori Thomas von Westen under skuffede Forventninger tilbragte en Række Aar i Kjøbenhavn. Til denne Tid hører ogsaa hans Samliv med Povl Vendelbo. Denne gik i Foråret 1707 til Rusland for at søge sin Lykke som Krigsmand; Thomas von Westen tænkte stærkt paa at gaa sammesteds hen, da der blev tilbudt ham en Plads som Professor i de gamle Sprog i Moskov. Skjønt han antog Tilbudet, hindredes han dog i at følge Kaldet. Herom fortælles følgende i en Version af hans Ungdomshistorie, der i Hovedsagen vistnok fortjener Tiltro:

»Da von Westen vilde rejse til Rusland, forestillede Hofprædikanten (Helgelændingen Dr. Peder Jespersen) Hs. Majestæt, at et saadant Subjectum, som kunde blive Fædrelandet til Tjeneste, maatte ej tillades at rejse af Riget, hvorfor samme hans Dessein gik overstyr. Dog blev han i den Sted nogen Tid antagen til (vikarierende) kongelig Bibliothecarius, i hvilken Tjeneste ham uden Løn skulde tjene i 3 Aar; efter den Tid var ham lovet god Promotion. — I den Tid, da han var kgl. Bibliothecarius, og formedelst

han tjente uden Løn, blev han sat i yderste Elendighed og fordybet i en Gjæld af 4—500 Rdl, til hvilke at betale han ikke vidste mindste Udveje, og derfor blev han sat i største Bedrøvelse, helst da hans Kreditorer truede ham med Arrest. I denne Omstændighed viste Gud sin særdeles Omhu for ham, som berettes paa følgende Maade. Da han en Morgen var gaaen i Froprædiken, i hvilken Kirke erindres ej, faldt han under Prædiken i en dyb Søvn, i hvilken han syntes, En taledede til ham med følgende Ord; Gak hen til No. 4, der boer en Kone, hos hvem Du skal faa Hjælp! Da han vaagnede, tog han det til Eftertanke og gik ikke længe derefter til det anviste Sted, fandt rigtig en Enkekone der boendes, hvis Navn var Anna sal. Friches. For hende aabenbarede han alt sit Anliggende og nød ej alene derved fuldkommen Assistance til sin Gjælds Afbetaling, men blev og siden af hende stedse klædt og underholdt; vandt sig derved saa meget, at hans Venner, som tilforn havde vist ham Foragt og ingen Hjælp, begyndte nu at anse ham med andre Øjne.«

»Ved sin gode Opførsel og Berømmelse recommendede han sig saaledes, at han vandt alles Yndest og især omrørte Mad: Friches, hvilken han befriede (o: friede til), og drog Gud en særdeles Omsorg for ham derudi, at han vendte hendes Hjærte til en retskaffen Ægte-Kjærlighed til ham, hvorved han fik Midler i Hænderne, som siden befordrede hans Forehavende med Missionsværket. Denne Ægte-Kjærlighed, som blev sluttet hemmelig mellem dem selv indbyrdes, var vel hendes Venner imod; men Gud, som havde destineret ham til et stort Værks Fuldførelse, betog ogsaa denne Vanskelighed. Men Ægte-Foreningen blev ej fuldbyrdet, før han rejste til Norge for at antage sit Kald.«

Saavidt Beretningen, der skyldes Thomas von Westens Brodersøn, Dr. med. Peder von Westen, og er offentliggjort i det af denne redigerede Blad, »Odense Adresse-Cont: Efterretn.« 1780, No. 6.

Den 9. September 1709 blev von Westen kaldet til Sognepræst i Veø eller Vedø i Romsdalen i Thronhjems Stift, efter at han Aaret i Forvejen med Hæder havde holdt sin Dimisprædiken. Det varede længe, inden han tiltraadte Embedet, uden at vi dog kjende nærmere til Aarsagen. Imidlertid holdt han den 27. Novbr. 1709 Bryllup med sin ovennævnte forlovede. Hun havde to Gange tidligere været gift, havde voxne og halvvoxne Børn, og var 25 Aar ældre end sin Brudgom, et slemt Misforhold, der sikkert har sat sine Mærker i von Westens senere Liv. Hendes tidligere Mand havde været Vintapper, og hun var en velhavende Kone; dog tør man, at dømme efter von Westens senere Færd, vistnok sige ham fri for at have taget hende for Pengenes Skyld; thi uegennyttig var han trods nogen. Snarest maa man tro, at han har ægtet hende af Taknemmelighed, da han mærkede, at hendes Sind havde vendt sig til ham.

I sine senere Breve taler han ikke meget om hende; men hun synes at have været ham en saare god og taalmodig Hustru, der lod ham raade i alle Henseender og vel ogsaa delte hans aandelige Syn, saa vidt hun formaaede.

Ved den Tid, von Westen blev kaldet til Præst, eller dog inden han havde tiltraadt Embedet, synes der at være foregaaet et mægtigt religiøst Gjennembrud hos ham. Men hvorledes hans Opvækkelse for øvrigt er gaaet for sig, og af hvem han er paavirket, derom er os intet bekjendt. Men Pietismen i dens ældre Skikkelse, saaledes som navnlig Ph. J. Spener havde ført den frem, laa den Gang ligesom i Luften og banede sig ad mange Veje Indgang her i Norden. At von Westen er bleven greben af denne aandelige Bevægelse, og det med voldsom Kraft, derom vidner hans senere Liv noksom. Efter at Omvendelsens Kamp var gennemstridt, kom der en kort Foraarstid med Jubel og Glæde i hans Hjærte, som han siden med Længsel og Savn saa tilbage til.

I Begyndelsen af Aaret 1711 tiltraadte Thomas von

Westen Præsteembedet i Veø. Det var et meget stort Distrikt med 9 Kirker, hvoraf Sognepræsten særlig betjente de tre: Veø, Bolsø med Kjøbstaden Molde og Rødven, til hvilken sidste Vejen ($\frac{3}{4}$ Mil) gaar til Søs. To Kapellaner betjente de 6 andre Kirker. Men havde det varet længe, inden von Westen kom, saa tog han nu til Gjengjæld Arbejdet op med en Kraft og en Sjælens Hengivelse, der maa vække vor Beundring, selv om vi ikke kunne godkjende hans pastorale Virksomhed i alle Stykker. Det er med Hensyn til hele hans Virksomhed i Norge som Præst og som Missionær, at Biskop A. C. Bang siger: »Thomas von Westen var en storslagen, imponerende Natur, af ubændig Villieskraft og hensynsløs Energi. Han var en af de Personligheder, hvem det aldrig falder ind at spare sig selv; derfor blev ogsaa alle hans fremragende Evner og Kræfter uden Betænkning ofret til den Herre, hvis Tjener han var bleven. Men i denne hans absolute og ubetingede Selvhengivelse under Arbejdet for det store Maal ligger ikke blot hans Styrke, men ogsaa hans Svaghed. Fordi det er ham saa vanskeligt at tage nogetsomhelst Hensyn, derfor støder han saa ofte an mod Personer, mod hvem Anstød burde være undgaaet; fordi han er saa brændende i Aanden, derfor er han ogsaa mere end én Gang utilbørlig hvas i sin Tunge og har Vanskelighed for at komme ihu Budet om at tage alt op i bedste Mening. I Sammenhæng med denne villiestærke Selvhengivelse staar ogsaa hans fremtrædende Uegennyttighed, hans dybe Ringeagt for de verdslige Ting, hans jeg havde nær sagt letsindig Offervillighed. I sin villiestærke Handletrang, Handledygtighed og selvopofrende Hensynsløshed er han sikkerlig Periodens største Personlighed inden den norske Kirke. Det er jo ikke de harmoniske Naturer, der skabe en ny Tid, men netop Mændene med de skarpe Kanter og de fremtrædende Ensidigheder, disse Skikkelser, der ere store saa vel i sine Fortrin som i sine Mangler.«

Vi kunne skatte den Iver, hvormed von Westen greb

Sagen an i sin romsdalske Menighed: »Korsets Evangelium lød saaledes, som det aldrig før var hørt i disse Egne, Katechisationer afholdtes, og Sjælepleje blev øvet i stor Maalestok;« men hvad der støder en Nutidsbetragter — skjønt Anken ligesaa meget rammer Tiden som Personen — er den Tilbøjelighed, von Westen havde til strax at paa-kalde den verdslige Arms Bistand, naar han ikke mente at kunne naa sit Maal ved aandelige Midler. Alle Lovens gamle Bestemmelser for at tvinge de gjenstridige skulde atter kaldes til Live. Vi savne hos denne Asket noget af den Barmhjærtighedens Aand, der ikke vil knække det brudte Rør og ikke udslukke den rygende Tande. Selv vilde han upaatvivlelig have svaret til denne Anke, at det netop er den største Ubarmhjærtighed at lade et Menneske, der staar til at redde, dø i sine Synder. Men dermed er Indvendingen dog ikke ganske afvæbnet. Hvad maa t. Ex. dømmes om hans Adfærd overfor en stakkels døvstum, der tidligere havde haft Adgang til Alteret med den øvrige Menighed, men som nu, skjønt han paa den mest hjertegribende Maade gav tilkjende sit Ønske om at komme til Herrens Bord, dog stadig blev afvist af den strænge Præst, der ikke vilde tilstede Adgang til det hellige for nogen, hvis Hjærte og Nyrer han ikke først havde ransaget og fundet værdige, en Prøvelse, han af nærliggende Grunde ikke havde kunnet udføre med den døvstumme. At granske Menneskers inderste Sjæleliv var nemlig von Westens Specialitet; han besad et fremragende inkvisitorisk Talent, som han siden i rigt Maal fik Brug for, da det gjaldt for ham at trænge til Bunds i Lappernes Overtro og Trolddomskunster. Ad denne Vej fik han en vældig Magt over sine Sognefolk. Næppe kunde noget blive skjult for ham. Men at denne Magt kun blev vunden gennem Kamp, er selvsagt. Der fortælles, at Menigheden i Veø i Begyndelsen klagede baade til Biskop og Konge over denne underlige og besværlige Præst, der var ligesaa døv for Modsigelser

som upaavirkelig ved Skjænk og Gaver; men det nyttede intet, de maatte bøje sig.

At Thomas von Westens Virksomhed imidlertid har været til Opvækkelse for mange, kan ikke betvivles, skjønt han i et Brev klagende udbryder: »Jeg har saa meget desmere Aarsag at beflitte mig paa et gudeligt Levned, som Synd og Ugudelighed tager jo mere og mere Overhaand i min Menighed, og jeg mærker, at saadan Uskik vil ikke lade sig omkaste med Ord alene, men fornemmelig ved Exempler for Hjorden.« Ogsaa paa en Del af sine Embedsbrødre øvede han en mærkelig Indflydelse. Han samlede om sig en Kreds, der snart blev greben af den samme Iver som han for at fremkalde bedre kirkelige Tilstande.

De vare tilsammen syv i Tallet, hvorfor man undertiden — vel snarest spottende — kaldte dem »Syvstjernen«, hvad siden er blevet deres Hædersnavn. Foruden von Westen var der Amund Barhow i Kværnæs og hans Kapellan, Ejler Hagerup, Provst Jens Juel i Tingvold, Nicolai Engelhart i Næsset, Peder Strøm i Bod og Mentz Ascanius, Kapellan i Aure. Ingen af disse stod von Westen nærmere end ovennævnte Engelhart, der var residerende Kapellan i en Del af Veø Præstegjæld og var Sognepræstens Skriftefader, hvem denne i Breve, hvoraf flere ere bevarede, betroede sin Sjæls inderste Rørelser. Disse Breve ere i psykologisk Henseende saare mærkelige. Man ser af dem, at von Westens Sjæleliv har været ikke uligt Havet ved Norges Klippekystr, oftest i Oprør, sjældent i Ro og Hvile. Med dyb Vemod ser han tilbage paa »den aandelige Fryd«, der havde fyldt hans Sjæl i Opvækkelsestiden. Kun sparsomme Solglimt af Guds Naade besøgte siden hans forpinte Hjærte. Med frygtelige Svøbeslag hudflettede han sin egen Sjæl for at fremtvinge en stadig Omvendelse. Det er Pietismen i en mørk Skikkelse, der møder os i disse Skriftemaal. Men det maa dog ikke glemmes, at legemlig Svaghed har gjort sit til at lægge Tyngsel over hans Sind, plaget som han var af Skjærbug og Stensmerter.

Naar disse Smerter for en Tid veg tilbage, lysnede det atter for ham: »Guds Naade kan gjøre Sjælen let, og den Paradisets Vind kommer vel Urterne til at dryppe.« Kjendeligt er det ogsaa, at hans senere travle Missionsvirksomhed, der ofte ydede ham megen aandelig Glæde, har bidraget til at fordrive de mørke Skygger, der undertiden sænkede sig over hans Sjæl:

At en Mand som Thomas von Westen søgte at gjøre sit eget Hus til et Bedehus, kan man paa Forhaand vente; herom vidner ogsaa et lille (anonymt) Skrift, som han ikke selv har udgivet, nemlig »Sjungende Gudstjeneste hjemme i Huset«, Kbh. 1731 (skal være udgivet af Ole Hersleb). Det indeholder en lille Række aandelige Sange, tildels til gjængse Visemelodier (som: Chrysillis, du mit Verdens Guld). Sangene kunne i poetisk eller, om man vil, profetisk Højflugt ingenlunde maale sig med mange af von Westens andre Udtalelser. Digter har han aabenbart ikke været.

Endnu syslede han, naar Tiden tillod det, med lærde Studier, særlig vedrørende det Gl. Test; men han maatte mangel Gang laane sig frem, da den forholdsvis betydelige Bogsamling, som han havde erhvervet sig i Kjøbenhavn, var gaaet tabt ved Stranding, da han sendte den op til Norge. Udbyttet af sine Studier fremlagde han i den Kreds af Præster, der havde sluttet sig om ham. Men for øvrigt gik Sammenkomsterne mellem dem mest ud paa at yde hinanden Raad og Hjælp i det Opvækkelsens og Opbyggelsens Værk, som de havde for Hænde. For at bøde paa den store Mangel, der i hine Egne fandtes paa Bøger tjenende til Kristenlivets Fremme, indkjøbtes større Partier af Bibler, Salme- og Opbyggelsesbøger, der siden søgtes udbredte i Menighederne, ligesom man ogsaa tog fat paa Udarbejdelsen af en Forklaring over Luthers Katekismus til Brug for Ungdommen.

Et mærkeligt Udslag af den kirkelige Reformiver, der besjælede »Syvstjernen«, er et af von Westen forfattet Andragende, vedtaget paa et Møde i Kværnæs Præstegaard

17. April 1714 og indgivet til Kongen. Det er næsten i profetisk Stil: »Christi Menigheds yderste Trang nøder os til at tale, og Deres Majestæts store Nidkjærhed for Guds Ære forsikrer os om at blive hørte. Den levende Guds Søn begjærer ved os at klage for sin Salvede sin dyrekjøbte Bruds begrædelige Elendighed.« Dette er Indledningen til følgende mørke Skildring af Kirkens daværende Tilstand:

»Allernaadigste Konge! Zions Veje ligge ganske øde i Deres Rige Norge; der er ingen Kirkedisciplin mere i Deres Lande, Kirkens Bindenøgle er ganske nedgraven, den løsende Nøgle ganske misbrugt, Prædikestolen mestendels, desværre, frugtesløs, Skriftestolen mere til Satans Riges Befordring end til Synders Afskaffelse; Horeri har saa taget Overhaand, at Herrens Profeter med Graad hvert Øjeblik maa frygte for Ild over dette Sodoma; Drukken-skab er ikke Synd mere, Trætte og Avind er bleven en Mode, falsk Vægt og Maal anset for en lovlig Profit, Van-kundighed udi sin Saligheds Sag holdt for en god Tro, Bander og Eder et almindeligt Tungemaal, Sabbatens skjændige Brydelse for et Adiaphorum.«

Saaledes bliver Forfatteren ved med en i Sandhed gribende Veltalenhed. Klagens Sum er, at Statens til Kristenlivets Fremme sigtende Love ikke mere overholdes. Derfor begjæres det, at Kongen vil paalægge tre ansete og kirkelig sindede Mænd, nemlig de theologiske Professorer Hans Steenbuch og Hans Trellund, samt Stiftsprovst Jacob Lodberg i Kjøbenhavn, nærmere at overveje de Forslag til »den nedfaldne Kristendoms Oprettelse«, som Andragerne havde at fremføre, samt gøre Forslag til Mislighedernes Afhjælpning.

I Henhold til dette Bønsskrift befalede Kongen de tre nævnte Mænd at tage Sagen under Overvejelse. Dette skete da ogsaa, og de syv norske Præster fik Lejlighed til flere Gange udførlig at erklære sig, ligesom de paa fælles Bekostning sendte en af deres Midte, ovennævnte Ejler

Hagerup, til Kjøbenhavn for at give alle ønskelige Oplysninger og drive paa Sagens Fremme. Kommissionen gik villig ind paa Præsternes Tankegang, men alligevel naaede Sagen aldrig ud over Overvejelsernes Stade, vel især fordi de aller fleste Biskopper i Danmark og Norge ikke syntes om disse selvkaldede kirkelige Tilsynsmænd og Reformatorer. Noget direkte Udbytte bragte »Syvstjernens« velmente og med saa stort Alvor og saa levende Begejstring frembaarne Forslag altsaa ikke. Alligevel er det sandsynligt, at det har sat sine Spor i den følgende Tids kirkelige Udvikling. Særlig kan peges hen paa, at det saakaldte Missionskollegium oprettedes ved kgl. Rescript af 10de December 1714, altsaa netop paa den Tid, da de syv norske Præsters Forslag drøftedes, og medens deres Udsending, der havde vidst at skaffe sig Adgang til Dronning Louise og fundet Yndest hos hende, færdedes i Kjøbenhavn. Thomas von Westens Kaldelse til at varetage Missionens Interesse i Nordlandene og Finmarken tør sikkert ogsaa betragtes som en af Bønskriftets indirekte Følger.

Som en af det vaagnende kristelige Livs første kjendelige Frugter maa den Iver nævnes, som vakttes for Evangeliets Forkyndelse blandt Hedningerne. Missionskollegiets første Bestræbelser havde vel især de danske Kolonier i Ostindien for Øje; men det varede ikke længe, inden Opmærksomheden ogsaa henvendtes paa, at der indenfor den dansk-norske Konges Stater levede en Folkestamme, Finerne eller Lapperne, der endnu kun i ringe Grad var berørt af Kristendommen, skjønt der tidligere var gjort forskellige Forsøg paa at bringe Evangeliets Lys til disse mørke Egne. Da man fra Sverig af allerede havde gjort flere Skridt for at udbrede Kristendommen blandt den under dette Rige hørende Lappebefolkning, og da Krigen, som paa den Tid førtes mellem Danmark-Norge og Sverig, havde skjærpet Blikket for, at det ikke gik an at lade Svenskerne være ene om denne Opgaves Løsning, saa skred man nu til at tage den længe utilbørlig tilsidesatte Finne-

mission op for Alvor. Ved et kgl. Rescript af 19 April 1715 til Missionskollegiet, der viser, hvor meget Sagen laa Kong Frederik IV paa Hjærte, overlades det Kollegiet at træffe alle fornødne Foranstaltninger til Sagens Fremme. Men dertil hørte bl. a. Valget af en Mand paa Stedet eller i Nærheden, der kunde gaa Kollegiet til Haande i dets Bestræbelser for Finnerne. Thomas von Westen blev Manden. Han havde allerede selv fæstet sit Øje paa denne kirkelige Opgave og tilbudt Missionskollegiet sin Bistand, uden dog at tænke sig en saa fremskudt Stilling til Sagen, som han fik — navnlig ikke paa at opgive Præsteembedet i Veø — da han den 28. Februar 1716 beskikkedes til Lector theologiæ i Throndhjem og Missionskollegiets Vicarius med Hensyn til Missionen i Nordlandene og Finmarken. Lektoratet var vel nærmest et Præbende, der skulde yde ham den materielle Løn for hans Arbejde, men det satte ham dog i et Forhold til Skolen i Throndhjem, hvad siden voldte ham mange Bryderier.

Faa Mennesker kunde — i alt Fald i væsentlige Henseender — være bedre udrustede til Missionsgjerningen end Thomas von Westen. En udmærket Begavelse, særlig et Sprogtalent, der satte ham i Stand til at tilegne sig Lappernes Tungemaal, en brændende Iver for Guds Riges Fremme, en ubegrænset Arbejdslyst og en vældig Arbejdsevne. Mindre heldigt var det derimod, at han var altfor sangvinsk i Vurderingen af de Kræfter og Midler, der stod ham til Raadighed, og at han var tilbøjelig til at gribe alt for meget an paa én Gang og til at fortabe sig i Detaillerne. »Han var vidtløftig i alt, hvad han foretog sig,« siger en af hans Biografer; men den, der er det, vil vanskelig faa Tiden til at slaa til, selv om den bliver ham tildelt i rigeligere Maal, end Tilfældet var med von Westen. Endelig maa det beklages, at Styrelsen af Mangel paa Om-sigt og Kjendskab til Forholdene havde stillet ham saaledes, at det næsten var uundgaaeligt, at han maatte komme i Konflikt med Stiftets Biskop, Dr. Peder Krog. Begge sav-

nede de den Sagtmodighed, som maatte have hørt til, om det gode Forhold, der var imellem dem, saa længe von Westen kun var Sognepræst, skulde have kunnet bevares. Ved den abnorme Stilling, der var tildelt von Westen som en Art Missionsbiskop midt i Throndhjems Stift, var han faktisk stillet, som hvis man nu til Dags ved Siden af et Stifts Biskop vilde stille en Mand, der med Myndighed til at træffe nye kirkelige Ordninger skulde være særlig Tilsynsmand for de vakte Kredse i samme Embedsomraade. Dertil kom, at Biskoppen, der var en pengekjær Mand, nu saa sig berøvet Indtægterne af Lektoratet, som han i nogle Aar havde oppebaaret. Ogsaa den Lektorèn anviste Stilling til Throndhjems Skoles Rektor var af den Art, at Sammenstød næppe kunne undgaas, saa meget mere som den daværende Rektor, M. Niels Krog, en Søn af Biskoppen, var lidet medgjørlig. Ivrig i Tjenesten, som von Westen altid var, og af Naturen heftig, kunde han nemlig ikke finde sig i, at Skolen under Rektorens slette Styrelse synlig forfaldt.

Under disse Forhold blev Lektor-Stillingen, der ellers kunde have været ret tiltalende for von Westen, da den ydede ham Lejlighed til at paavirke den studerende Ungdom i kristelig Retning, en Kilde til mange bitre Timer, og da Lektoratets Hovedindtægt svandt bort ved Svenskernes senere Indfald i Throndhjems Stift, kom han desuden i trange Kaar. En Trøst for ham under disse Forhold var det dog, at han i Konrektoren ved Throndhjems Skole, Mag. Hans Skanke, havde en aandsbeslægtet Ven, hvem han tillidsfuldt kunde overlade Lektoratets Gjerning, naar han selv var paa Rejser.

Under 14. Marts 1716 udfærdigede Missionskollegiet Instrux for von Westen som »Collegii Vicarius og Befuldmægtigede«, med Anmodning til ham om snarest mulig at gjøre en Rejse gennem Nordlandene til Finmarken, for nøje at undersøge, hvad Missionsværkets Fornødenhed udkrævede, hvor Skoler bedst kunde oprettes og Kateketer

ansættes, om hvis Forretninger og Løn han skulde gjøre Forslag til Kollegiet. Provsterne og Præsterne deroppe skulde han besøge, raadføre sig med dem, samt opmuntre og vække dem til med Alvor at tage sig af Lapperne.

I det hele foretog von Westen tre store Missionsrejser til Nordlandene og Finmarken, hvis yderste Grænser han allerede naaede paa den første Rejse, fra Maj til November 1716. Paa disse Rejser udfoldede han en forbausende Virksomhed, hvis Enkeltheder Tiden dog ikke tillader mig at skildre. Saa vidt muligt søgte han at træde i personligt Forhold til og at omvende hver enkelt Lap, han traf paa i det vidtstrakte Landskab, hvor dette Nomadefolk færdes. Mange glædelige Erfaringer gjorde han, saa han to Dage efter Hjemkomsten fra sin første Rejse kunde skrive til Missionskollegiet; »I maatte dø af Glæde, dersom I vidste selv, hvor mange Sjæle I har reddet, hvor mange Præster opvakt, hvor mange Hjærter I har aabnet.« Paa en Del Steder havde han gjort Anstalter til at faa bygget Kirker, oprettet Skoler og ansat Missionærer og Lærere. Efterhaanden da han trængte mere til Bunds i al den hedenske Overtro, hvori Lappefolket var nedsunket, maatte han dog erfare, at Vanskelighederne vare større, end han fra først af havde tænkt. Hertil kom Modstand fra Biskoppens Side, eller fra Landsmænd, der især for Handelsens Skyld havde bosat sig i hine nordlige Egne, og hvis Vinding, særlig ved Brændevinshandel, var knyttet til, at Lapperne forblev paa det samme lave Standpunkt som hidtil. Men den Glæde havde von Westen, at den øverste Styrelse paa bedste Maade søgte at støtte hans Værk, skjønt den langvarige og farlige Krig ellers lagde Beslag paa alle Midler. Saaledes kan det nævnes, at et Kongebrev af 20. Novbr. 1716 paalagde enhver Kirke i Norge en aarlig Afgift af 1 til 2 Rdl. til Missionsværkets Fremme. En stor Oplivelse var det ogsaa for ham ved sin Hjemkomst, at høre, at hans kjære Menighed i Veø, hvor han efterhaanden havde vundet mange Hjærter for Herren, var

bleven forsynet med en Præst, der havde hans fulde Tillid, nemlig Vennen Nic. Engelhart, som han paa den mest indtrængende Maade havde anbefalet til denne Plads.

Throndhjems Skole var strax, da Planen om Missionen blandt Lapperne var fattet, bleven underlagt Missionskollegiet og beskikket til et »Seminarium scholasticum for den allernaadigst anbefalede Mission til Finnernes Omvendelse«. Hertil føjedes nu (1717) et »Seminarium lapponicum«, bestemt dels for unge Nordmænd, der ønskede at uddannes til Missionærer, dels for Lappeynglinger (af hvilke von Westen havde medbragt et Par Stykker), der i Tiden kunde blive Lærere for deres Landsmænd. Undervisning i det lappiske Sprog skulde gives af Isak Olsen, en Mand, som von Westen havde truffet i Varanger, og som længe med sjælden Nidkjerhed og Duelighed havde arbejdet for Missionen i Østfinmarken sammen med Provst Lud. Chr. Paus i Vadsø.

Strax efter sin Hjemkomst havde von Westen tilskrevet Missionskollegiet og lovet det en Række vigtige Oplysninger om Forholdene i Finmarken; men Vanskeligheder og Stridigheder, hvori han indvikledes, i Forbindelse med en vis Ubestandighed i saadanne Forsætter, som ikke direkte fremmede Opvækkelsen, lod ham altfor længe udsætte Opfyldelsen af dette Løfte, til Skade for hans egen Anseelse og for Missionens Fremgang. I Juli 1718 tiltraadte han sin anden Missionsrejse, en saare møjsommelig Rejse, under store Savn og ofte næsten overmenneskeligt Arbejde. Kun hans levende Tro og den Ild, der glødede i hans Hjerte, holdt ham oppe. For øvrigt fortsatte han, hvad han paa sin første Rejse havde begyndt, prædikede og underviste, og søgte paa alle Maader at trænge ind i Lappernes hele Væsen og Natur og at tilegne sig deres Sprog. Tillige traf han forskellige Ordninger til Missionsværkets Fremgang og samlede en Flok unge Lapper om sig, som han tog med sig, for at uddanne dem til Lærere. Fra Helgeland, hvor han paa Grund af Svenskernes Indfald

i Throndhjems Stift opholdt sig i nogle Maaneder (Febr. til Apr. 1719) hos »sin bedste Ven,« Jørgen Sverdrup, paa Gaarden Nord-Herø, medbragte han ogsaa et Par norske Dreng, som han med Flid søgte at opdrage til Missionærer, hvad den ene af dem (Johan Falch) ogsaa i Tiden blev, medens den anden (Benjamin Dass) vandt et anset Navn som Skolemand.

Ikke længe efter sin Hjemkomst fra Nordland maatte von Westen gjøre sig rede til at rejse til Kjøbenhavn, for mundtlig at give Missionskollegiet de Oplysninger, han ikke kunde overkomme at meddele skriftlig.

Næsten halvandet Aar tilbragte han i Danmark, saa han først kom hjem ved Juletid 1720. Der maa have været saare meget at drøfte med Kollegiet og andre Autoriteter. Til Kongen fik han oftere Adgang og udvirkede forskellige Begunstigelser for Missionen, særlig at de nordlandske og finmarkiske Kirkers Overskud skulde tilfalde den. Derhos foranledigede han en Bestemmelse om, at ogsaa Lapperne i Throndhjems Amt skulde inddrages under Missionen, en Ordning, der kunde være rimelig nok, men som gav Anledning til Sammenstød med Biskop Krog, der aabenbart betragtede von Westen som en Art Modbiskop, og derfor lagde ham alle mulige Hindringer i Vejen. Da den utrættelige Missionær senere hen, ikke nøjet med det fast uoverkommelige Arbejde, han allerede havde, ogsaa vilde inddrage de saakaldte Rugfinner, eller de Lapper, som holdt til i visse Egne af Christiania Stift, under sin Mission, stødte han skarpt sammen med den myndige, hos Kongen højt anskrevne Biskop Deichman, der ikke ønskede hans Indblanding i sit Stifts Anliggender.

Fra Kjøbenhavnsopholdet er fortalt os, at von Westen en Dag traf sin gamle Studenterkammerat, Povl Løvenørn, der nu var stegen højt i Ære og Værdighed. De mødtes paa Gaden, Missionæren i sin fattige Dragt, Kongens Generaladjutant i sin straalende Uniform. Løvenørn var dog ikke hovmodig, men faldt sin gamle Ven om Halsen

og trykkede ham til sit Bryst, et smukt Bevis paa, at Venskabet havde holdt ud trods Adskillelsen.

Medens von Westen opholdt sig i Kjøbenhavn, blev Christianssands Bispestol ledig. Den blev ham tilbudt; men han kunde ikke løsrive sig fra sine kjære Lapper. Havde han naaet at blive Biskop i Throndhjem, hvortil der skal være givet ham Udsigt, saa havde Sagen været en anden. Men han naaede det ikke, da Biskop Krog overlevede ham.

Efter Hjemkomsten kastede von Westen sig over Arbejdet paa Opdragelsen af de Lapper, han havde medbragt fra sin tidligere Rejse, ligesom han med største Iver søgte at paavirke de »Tiggerlapper«, der som Rakkere, Spaamænd og Troldkarle flakkede om i Throndhjems nærmeste Omegn. Hans taalmodige Hustru fandt sig i at han fyldte Huset med Lapper. Men selv var han i sit Element, naar han færdedes mellem disse »sine velsignede Børn.« Ikke med Urette har Hammond sagt, at han gjerne rejste, om det skulde være, 100 Mile for at faa en hedensk Lap under sin Paavirkning. Disse hidtil saa forsømte Mennesker voxede mere og mere ind i hans Hjærte, for dem var han villig til at ofre alt. — Men under alt dette tærede nye Kampe, nye Vanskeligheder for at skaffe det fornødne til Missionen paa hans Kræfter, og saa et Brevskriveri uden Ende. Det var næsten ikke muligt for ham at faa de usle Præstekald i de haarde og umilde Egne besatte med Mænd, paa hvem han kunde stole, at de vilde arbejde i hans Aand.

Snart maatte han igjen ud paa sine møjsommelige Rejser. »Saa fuld af Glæde i sin Aand som nogen Tid tilforn« — skriver hans Ven, Magister Skanke — begav han sig i Juni 1722 paa Vejen til Nordlandene. Nu begyndte det trælsomme Arbejde paa ny, men han Sjæl var deri, og han gav aldrig tabt. »Saa længe der er en varm Blodsdraabe i mig, skal jeg med Glæde ofre den for en Fin eller Lap«, skrev han under Rejsen til Missionskollegiet, og det var ikke Overdrivelse. Fra Nordlandene gik han

til de indre uvejsomme Egne af Throndhjems Amt, hvor Lapperne havde Tilhold. Han gjorde imidlertid den bedrøvelige Opdagelse, at jo længere han kom mod Syd, desto ringere stod det til med Lapperne. Men jo større Vanskelighederne vare, desto ivrigere blev han for at skabe bedre Tilstande.

Hver enkelt Laps hele Stade i religiøs Henseende og hans overtroiske Meninger vare Gjenstand for von Westens omhyggelige Undersøgelse. Ad den Vej naaede han ganske vist til et dybt Indblik i Folkets aandelige Tilstand, men megen Tid gik dog tabt med hans endeløse og minutløse Optegnelser om disse Forhold, en Tid der kunde have været bedre anvendt, om han havde benyttet sine rige Erfaringer paa Missionens Omraade til at give, hvad hans foresatte atter og atter havde forlangt af ham, en ordentlig og læselig Fremstilling af Værkets historiske Gang, der kunde have været forelagt Kongen og meddelt Almenheden, som nu kun vidste saare lidt om det store Arbejde for Guds Rige, der var gjort i hine fjerne Egne, og derfor heller ikke kunde have nogen Interesse derfor. Havde han kunnet overvinde sig selv til at følge de Opfordringer, som havde lydt til ham i den Henseende, vilde hans Liv sikkert være blevet lysere, og hans Værk mere grundfæstet.

Det er denne Mangel paa praktisk Sands hos den ideelt anlagte Personlighed, og denne Tilbøjelighed til kun at følge sit eget Hoved og at ville gjøre alting selv, der efterhaanden gjorde Livet saa bittert for den ædle Mand, som dog visselig ikke tænkte paa egen Ære eller egen Fordel. Saa længe han færdedes blandt sine Lapper, var han fuld af Haab og Hjærtens Glæde. Her vidste han, trods alle Savn, at fange hver Solstraale, og han gik sejrigh ud af saa godt som hver en Kamp. Men anderledes blev det, da han atter (Maj 1723) var kommen hjem til Throndhjem; thi her var hans Liv, som han selv siger, en daglig Lidelse, Pungenød, Fortrædeligheder og egennyttig

Modstand mødte ham saa godt som ved hvert et Skridt. At flere af Besværlighederne skrev sig fra han egne Fejlgreb, gjorde dem i og for sig ikke lettere at bære; dertil kom, at Missionskollegiet ikke mere havde samme Tillid til ham som før. Man forlangte Regnskab over de til Missionen anvendte Midler. Han lovede det stadig; men det kom aldrig, ikke fordi han havde misbrugt den Tillid, der var vist ham — tvertimod, alt, hvad han selv ejede, havde han ofret paa Missionen, og da Regnskabet efter hans Død blev opgjort af andre, viste det sig, at han havde en stor Sum tilgode — men han havde aldrig kunnet give sig Tid til dette dog saa nødvendige Arbejde. Hans Helbred, der var svækket ved de svære og anstrengende Rejser, blev stadig skrøbeligere. Naar det imidlertid efter et Sygdomsanfald lysnede lidt for ham, var hans Aand dog atter livlig. Endnu faa Dage før hans Død var det hans Tanke, saa snart han atter blev rask, »at begive sig til Nordlandene og der Aar for Aar forblive.« Han døde den 9. April 1727, endnu ikke 45 Aar gammel.

Der var maaske ikke mange uden Lapperne, der begræd »den gode Lektor«, der havde været for dem som en Fader. Han efterlod næppe det, han kunde komme i Jorden for, og der blev end ikke talt et Mindeord ved hans Grav. Hans gamle Hustru, der overlevede ham i mange Aar, døde forglemt og tilsidesat, i den yderste Armod. Hun havde dog ofret mere for Missionen end nogen anden. Siden — længe efter — er der skrevet tykke Bøger om Thomas von Westen og hans Værk. Og det tør siges med Vished, at hans Ihukommelse vil ikke dø i den nordiske Kirke, saa længe Ordet staar ved Magt! Kjærlighed søger ikke sit eget.

Til Oplysning om den høje, apostolisk-profetiske Stil, som von Westen havde lagt sig til, vil det maaske kunne interessere Læserne at gøre Bekjendtskab med følgende Brev, skrevet

under hans første Missionsrejse til Trosvenner i Vø og Omegn¹⁾).

Allerkjæreste Sødskende i Herren, Medarvinger til det uforkrænkelige Liv udi Himlen, Medskridere til Guds Rige, baade af Clerici og verdslig Stand, Sjæle. som jeg elsker indtil Døden! Herrens Barmhjærtighed være Eder hver Morgen ny!

Allerførst takker jeg Gud og ophøjer hans Navn, som har ej alene saa vel ledsaget mig paa min Rejse, men ogsaa arbejdet krafteligen med mig i alle mine evangeliske Forretninger. Hidindtil var Djævelen os underdanig, og vort Horn er ophøjet i Herren; Dagon faldt ned for Herrens Ark; en stor Dør er os opladt til Guds Ords Udbredelse; Troldmænd fandt Guds Ords Kraft; den forlorne Hob lod sig samle; Runebommer, Gand-Æsker, Nøede-Gasse²⁾, de afgudiske Fjælde og Djævelen selv maatte bukke sig for Herren, som blottede sin hellige Arm, og Gud stod en Konge iblandt Guder. Sjunger Herrens Lov, for hvis Ansigt der kommer belejlige Tider!

Min Sjæl skal traade (?) paa Styrke. Jeg har faaet Kraft af Eders Forbønner. Gud give, at I saa har fundet af mine; ligesom jeg ogsaa har den Tillid til Gud og Eder, at I siden min Afrejse ere blevne jo mere og mere bestyrkede i Troens Kraft og Haabets Styrke.

Min velsignede Menighed i Vedøen, I haver endnu største Del i mig. Havde I, mine kjære Faar, været med mig paa denne Rejse, da først skulde I have vis Ret at takke Faderen, som kaldede Eder fra Mørket til Lyset. Lyksalige ere I, at I ere aldeles rensede fra Hedendommets Vildfarelse, og at Guds Ord bor saa overflødig iblandt Eder. Men ser dog til, at de halvkristne Lapper ikke fordrer Eder til Doms og beskjæmmer Eder paa hin Dag. De er ikke tyvagtige, ikke horagtige, de ere meget kjærlige mod hverandre; de ere ogsaa

¹⁾ Dette Brev blev dog ikke oplæst paa Mødet i Haslev. Det meddeles her efter en næsten samtidig Afskrift i Ny kgl. Saml. 1152, 4^o, der ogsaa indeholder andre Sager vedrørende von Westen.

²⁾ Om Lappernes overtroiske Forestillinger, hvortil der her hentydes, findes Efterretninger i Hammonds og andres Skrifter om Th. v. Westen (se t. Ex. Dän. Bibl. VI, 618. 634).

udvortes meget andægtige; de bekjende gjerne deres Synder. Ser til, mine Venner, at I ere i disse Stykker fuldkomne, at jeg ikke skal savne Finnerne, naar jeg kommer til Eder, ligesom jeg i andre Stykker savnede Eder, da jeg kom til Finnerne. Drukkenskab er i Mangfoldighed tildags blandt Finnerne. Men tænk, at I ere frelst fra Verdens Uterligheder. Jeg har det Haab, at Finnerne efterdags skal leve ædruelige og ikke plante Sodomæ Druer. Tænker I nu paa de Guds Ord, som vi overantvordede Eder. Jeg tænkte ofte paa Eders Kjærlighed, medens jeg var hos Eder, og paa Eders Taarer, da jeg rejste fra Eder. Endnu bad jeg aldrig for mig selv, at jeg jo og bad for Eder; thi vi vare indknyttede i hverandre at leve og dø tilsammen. Jeg vidner, at det er den sande Naade, i hvilken I staar, og jeg har ikke fordulgt Guds Ords Raad til Salighed for Eder, men rundt ud forkyndt Eder min Frelzers Villie, ligesom han lærte mig. I vide, hvilket Bud vi gave Eder i Jesu Ghristo, at I skulle leve ædrueligen, kjærligen, retfærdeligen i Guds frygt og Taalmodighed, og bevise Eders Tro i Christi Billedes Lighed som de, der vente Jesu Christi Aabenbarelse. Saa bliver da vort Haabes Krone, at vi ikke skulle have arbejdet forgjæves. Formaner de uskikkelige, trøster de bedrøvede, opretter de nedslagne, beder for hverandre, at I kunne blive helbredede. Adlyder min Broder, Hr. Otte Jacobsen¹⁾; thi jeg giver ham Vidnesbyrd, at han mener Eders Sjæle det vel. Jeg mener, Hr. Mentz Ascanius²⁾ vandrer endnu i Herrens Vingaard hos Eder; ved ham er Retsindighed, og I kunne glæde Eder ved hans Lys. Jeg veed vel og vist, at min udvalgte Hr. Nicolaus Engelhart har i min Fraværelse besøgt min Menighed, og delt aandelige Gaver med Eder. Gud ejer ham, og salige ere I, dersom I vandrer efter den Rettesnor, som han viser eder; thi hans Læber bevare Sandhed, og han er i sit Liv Guds Nazaræer. Amtmand Must, har du nu, som jeg tror, og som Du gjorde i min Tid, styrket

¹⁾ Otto Jacobsen Friis var Kapellan pro loco i Væ (s. Erlandsen, Gejstligheden i Thronhjems Stift, S. 517).

²⁾ Var personel Kapellan hos sin Fader i Aure i Nordmøre Provsti (s. foran, S. 162), men blev 1716 efter von Westens Anbefaling kaldet til residerende Kapellan i Næsset under Væ Præstegæld.

Præsternes Hænder og været Guds Tjener til min Menigheds Renselse, saa vær velsignet for Herren med Hustru og hele Hus! Den Herrens Tjenerinde Netta Nobel finde Jesu Kjærlighed; og min hjærteelskede Foged, Herren være din Ven, som Du var min; den som ærer Gud, vil Gud ære; lever endnu din Hustru, saa er hun min Ros; er hun død, saa bier hun efter mig hos Englene. Min Lyst og Fryd, Christian Friis, Du holder endnu ved din Fromhed, det skal gaa Dig vel; Du udvalgte den Højeste til din Del, og hans Lov var i din Mund hver Dag; din Hustrus Del skal være hos hende, som udvalgte det bedste, som ikke skal tages fra hende. Sorenskriver Johannes Friis, din Retfærdighed gaar frem som Morgenrøden; din Hustru har fundet sin Spaadom: de sagtmødige 'skulle besidde Jorden. Min Lazare, min Ven Ludvig Iversøn, der var ingen som Du i Oprigtighed, Gudsfrygt og Taalmodighed, i Kjærlighed, i Evangelii Længsel; Du veed jo, at vort Liv er skjult i Christo, og der er opgaaet et Lys for den retfærdige; din Hustrues Haab skal ikke beskjæmmes, hendes Horn er ophøjet i Herren, og han bliver hende til Salighed. Brun er som en undsluppen Hind, der giver dejlig Tale, og hans Hustru bør høre en Engels Fred; thi hun var med Salve hos Jesu Grav. Johan Johansøn og hans Hustru er Retfærdigheds Træer til at herliggjøre Herren selv. Den anden Medhjælper, Oudensøn, finde Naade for Gud og Løn for sit Arbejde i Herren; Herrens Ord være hans Hustrues Trøst, saa skal hun aldrig snuble. Jens Gran og hans Hustru med Jens Andersøn og hans Hustru og den Oldemoder Loide glæde sig i Herren, og atter siger jeg: lad dem glæde sig. Johan Robbertsøn og hans Hustru med sine Børn, William Robbertsøn med Hustru og Datter vente Israels Trøst og det Liggendefæ, som er henlagt i Paradis. Den rette Enkes, Sara Niels Aagesøns, Krukke bliver aldrig tom for Velsignelse, ikke heller hendes Hjærte for Trøst. Og hilser, I paa Molde, alle de andre! Deres Navn staar saa vist i Livets Bog, som de ere i mit Hjærte; hilser ved Navn Amtmandens Værmoder, hun er et saligt Træ udi Guds Forgaard, og grøn i hendes Alderdom; Livsens Krone hænger over hendes graa Haar; jeg veed, at det hele Amtmandens Hus er en Retfærdigheds Bolig; hver,

som gaar der forbi, siger: Værer velsignede! der har Palme-træet og Vinkvisten forenet sig. Hilser de fattige, de var min største Rigdom; hilser de bedrøve, de var min højeste Glæde; thi saadanne annammede Guds Ord af min Mund med største Begjærlighed. Den gamle Zacharias og hans Døttre vandre i Herrens Vej ustraffeligen; det skal opfyldes paa dem: Den retfærdige skal ikke lide Nød, og hans Sæd ikke gaa om efter Brød. Matthias Ravn hvile udi Herrens Ark, hans Hustru er aldeles dejlig, indvortes beprydet med en stille Aand, som er dyrebær for Gud. Thomas Larsøn bliver ikke forkastet i sin Alderdom, Herren fører os til graa Haar; hans Hustru er hans Glæde, at i Stilhed og i Haabet skal al hans Styrke bestaa. Jesus kjender jo alle sine Faar, og han kjendes af sine; dem, jeg ikke nævner, ere ihukommende for Gud. O Molde! hvor var min Kjærlighed stor til Vedøen, hvor varmede dine Faar min Arm! Vasnæs! hvor var det glædeligt at arbejde paa Dig! Træfjorden! hvor opsankede Du Livets Brød af mine Hænder! Balsøen! jeg mættedes af din Andagt. Røfsen! din Lydighed glædede mig. Kliven! jeg fødte Dig med Smerte, vi adskiltes med Sorg, men vi skulle samles med Glæde. Men I, mine Ordens-Brødre, jeg veed, I længes efter at vide min og Guds Gjærnings Tilstand. Hidtil har Herren hjulpet, den Gud, som er mægtig ved Eder paa Agrene, har ikke forladt mig i Ørken. I skulle jo berede i eders Menigheder det Exempel, hvor efter den Hjord af Lapperne skal skikke sig. Nicolaj, min Jonathan, vi have Samfund i Gud; Herren veed dit Arbejde og din Taalmodighed; det skjulte Manna er forvaret i Dig; Du er jo min Hustrues¹⁾ Mand og min Menigheds andet Jeg. Hr. Otte Jacobsøn elsker Du mig og Gud, da fød mine Faar, vær frimodig og stærk; thi Herren har Lyst til din Gjærning; far frem paa Sagtmodigheds og Retfærdigheds Vej; dine Arme skulle blive stærke af Herrens Hænder. Magister Jens Juel, dine Raad skulle opbygge Zion, og din Visdom redde Christendommen. Hr. Amund, Du est aldeles livsalig, og dit Hjærte er lænket til Jesum, han som arbejdede for alle Mennesker og brændte af Kjærlighed til mig. Hr. Peder Strøm, Du efter-

¹⁾ Hun har altsaa endnu opholdt sig i Væø Præstegaard.

følger Jesum, og han skal lyse for Dig. Hr. Mentz Ascanie, Du plantede for Evigheden, Herrens Øjne staar over de trofaste. Hr. Eiler Hagerup, Du er langt fra¹⁾, men velsignet over alle; Du skal overvinde ved Lammets Blod, og hans Vidnesbyrd være hellige. I som Børn, Herrens Faar, værere forenede i én Aand og i ét Hjerte, saa skulle I frelse Israel i denne eders Kraft. Min Klokkere, Christen, Du er en sand Kristen, tro udi lidet, Gud skal visselig sætte Dig over mere. Mine elskelige Medhjælpere, I have Part med mig i alt mit Arbejde, naar Hyrdernes Fyrste aabenbares. Trøster nu alle mine Hustruer og Døtre, medens jeg er borte; jeg veed dog, at de ere Jesum kjære og holder hans Ord; opfylder min Glæde derudi allesammen, at I holder Fred med Gud og Fred med hverandre. Mod Septembers Begyndelse vil jeg se Eder alle, om Gud vil, og da høste Frugt af mit Haab for Eder. Taalmodighedens og Trøstens Gud opfyldte Eder med Haabets Glæde, og stille Eder ubesmittede for sit herlige Ansigt med Glæde. Han er trofast, som har lovet det. Mine Finner hilser eder. Missionarii, af hvilke den ene er i Øster-, den anden sat i Vest-Finmarken, velsigner Eder. Nu bier mig en haard Strid i Alten, en større i Nordlandene. Beder for mig, at Gud vil give Sejer over Mørkets Magt. Jeg sender 2 Finnebørn bort, dem tager Hr. Nicolaj Engelhart til sig, og kommer endnu en anden ret Finne til ham. Christen bliver hos Magister Juel eller hos Hr. Amund.

Hammerfest d. 30 Juli 1716. Altid Eders Tjener
og Forbeder
Thomas von Westen.

Efter at Foredraget var endt, bragte Provst Weber Foredragsholderne en Tak for det interessante Møde. »Gud give os Fremtid, som han gav os Minder«.

Da man havde sunget Salmen: »Guds Ord det er vort Arvegods«, sagde Dr. Rørdam Forsamlingen Tak for den store Tilslutning til Mødet, hvorefter dette sluttedes.

¹⁾ Han var nemlig bleven Præst i Kalundborg.